

SZIGETFALU

Szigetfalu (románul Sculia) közigazgatásilag Gátalja városhoz tartozik, kb. 1000 lakosa van. Az itteni magyarok reformátusok.

„Szigetfalu (azelőtt Szkulya) a Berzava-folyó jobbpartján fekvő kisközség. Házainak száma 225, lakosaié 1463, akik részben magyarok, részben románajkúak és ref. és gör. kel. vallásúak. Postája és távírója helyben van, vasúti állomása Gátalja.” – írja Reiszig Ede a dr. Borvszky Samu szerkesztésében megjelent *Temes Vármegye monográfiájának Temes vármegye községei* fejezet 97. oldalán *Szigetfalu* címszó alatt.

A folytatás: „Már az 1332-37. évi pápai tizedjegyzékben is szerepel *Scala*, *Sculd*, *Soruld* és *Zoruka* alakban. A XV–XVI. századokban *Oszkola* alakban említik az oklevelek. 1406-ban *Himfi* Istvának, Jakab szilvási kenéz elleni peres ügyét, Csokola helységben választott bírák döntötték el. Eredetileg királyi birtok volt. 1410-ben Zsigmond király Majosi Lőrincz volt szörényi bánnak és Jakab fia Pálnak adományozta. 1466-ban Dóczi László nyerte adományul, a hozzátartozó pusztákkal együtt, amelyek között *Tótoszkola*, *Két-Podány Csukat*, vagy *Csutak*, *Somkerék* és *Pápóc* pusztákat említettek. 1478-ban vizsgálat folyt az iránt, hogy Dóczi Imre osztatlanul bírta-e az oszkolai jószágot? 1480-ban még Dóczi Imre birtoka, akinek nevében László zádorlaki plebános, az aradi káptalan előtt, az ellen tiltakozott, hogy Guthi Országh Lőrincz és Veronika, Dóczi László özvegye, Oszkolát elfoglalták. A XVI. század második felében *Zákán* Ferencz és Gátajai *Gyurma* Sismán egyezkednek az ekkor már pusztává lett Oszkola ügyében. *Báthory* Zsigmond erdélyi fejedelem 1596-ban felszabadította a török hódoltság alól, 1797-ben pedig *Felső* és *Alsó-Szkulya* birtokot karánsebesi Sismán Györgynek adományozta. A hódoltság végszakában is fennállott.

Az 1723-25. évi gróf Mercy-féle térképen, *Sculla* alakban a verseczi kerületben fordul elő, de az 1761. évi térképen a csákovai kerületben van és lakosai óhitűek. A XIX. század elején a gaadi Kayser-család vásárolta meg a kincstártól. 1838-ban Kayser

Francziskáé volt és 1845-ben e családtól a báró Lo-Presti család birtokába került. A XIX. századötvenes éveiben a birtok négy részre oszlott. Az egyik birtokrész báró Lo-Prestiné szül. gróf Eszterházy Szerafina kezébe került, aki azt 1888-ban Klobusiczky Jánosné szül. Hammer Emmának adta el. A második birtokrészt a Nagy és Kis-Szredistyei Lazarovits család vette meg, mely azt 1870-ben Prepeliczay Gyulának adta el, ez pedig 1882-ben Gubányi Antalnak. A harmadik birtokrész, a Lazarovits családról, 1873-ban báró Leonhardi Károlyra és Petrovics Milosnéra szül. Lazarovics Márhára szállott. 1882-ben gróf Bissingen-Nippenburg Ernő és neje szül. Neczpáli Justh Mária vették meg tőlük, akik viszont 1894-ben báró Révay Gyulának adták el.”¹

Az itteni ortodox román templom 1863-ban, a reformátusoké 1870-ben épült. 2001-ben Szilágyi Puskás Albert református tiszteletes adatai szerint a Gátalja község részét képező Szigetfalu református nyilvántartásában 96 hívő szerepel. A kevés, de lelkes hívő áldozatkészségét példázza a tatározott lelkészi hivatal, valamint a jó állapotban lévő csonkatornyú templom. A szórványlelkész árvaházat tervez az egykori református iskola kisajátított épületébe, ha sikerül visszaszerezniük az ingatlant. Ebben az árvaházban szeretné a felnövő gyerekeket reformátusnak, magyarnak nevelni.

A szigetfalui református szórványközpontoz tartozik Gátalja, Vermes, Füzes /ahol eltűntek a kelyhek, eltűnt a vagyonelektár, lebontották a református templomot, valamint a parókiát/, továbbá Karámfüzes, Detta, Sztamora, Gyér és Csávós. Az utóbbi helyen polgármesteri hivatal adatai szerint nem hogy reformátusok, magyarok sincsenek. A lelkész ennek ellenére elment, s talált 8 reformátust, akik sírva fakadtak, mert 40 éve nem láttak református lelkészt. Kiderült, hogy Csávóson templom is volt, amelyet az egyik árvíz ürügyén eltüntettek a föld színéről, a parókiával együtt.

A kilencvenes évek elején alakult meg a dettai református egyházközség azáltal, hogy az elköltözött német evangélikusok templomát az egyházkerület megvásárolta, megjavíttatta Tőkés László

¹ Borovszky Samu, i. m., *Temes vármegye*, Temes vármegye községei, 97.o., Szigetfalu címszó alatt.

püspök úrnak köszönhetően. 2001 január elsejéig a szórványlelkészhez tartozott Gyertyámos is. Ezen a településen 20 hívet talált, csakhogy szórványgyülekezet lévén nem foglalkoztak velük, ezért áttértek mindenféle vallásra, legtöbbször az ortodoxra. Nem azt mondják, áttérnek ortodoxnak, hanem egyszerűen azt: 'Tiszteletes úr, átállok romának! Ne kérje az egyházi hozzájárulást.' - A lelkész úgy látja, ha szerezni tudna egy mikrobuszt, beindíthatná a szórvány mozgókönyvtárt. Egyházközségük ugyanis figyelemre méltó könyvadományt kapott a Magyar Tudományos Akadémiától.²

Egykori úrilak Szigetfaluban

Szigetfalu református iskoláját nem akarják visszaszolgáltatni. Mészáros Albert református lelkész szerint árvaházat létesítenék az épületben kallódó gyermekeknek. A római katolikus és ortodox pap is csatlakozna a kezdeményezéshez.³

2006-ban ismét árvíz pusztít a Bánságban, Gátalja polgármestere szerint a tavalyi áradás is így kezdődött. Erdélyben és a

² Balta János: Szórványszolgálat, In: *Nyugati Jelen*, 2001. júl. 7.

³ Sipos János: Szigetfalu református iskoláját perelni kell? *Nyugati Jelen* (Arad), 2002. febr. 6.

Bánságban öt megyét érint az ország több vidékén pusztító árvíz. A Temes megyei Gátaljához tartozó Szigetfalú Magyar utcáját már szerdán éjjel elárasztotta a Berzava, miután a folyó szintje elérte az 505 centimétert. „450 centiméteres szintnél már baj van, de szerencsénkre a gáton átömlő víz nem szakította át a töltést, és csütörtökön a Magyar utcában lakó emberek már visszatérhettek házaikba. Gátalján azonban egyre nagyobb a gond, mert a Holt-Berzava magas vízhozama több száz házat és embert veszélyeztet” – mondta a *Krónikának* Sargán József, Gátalja polgármestere.⁴

Gátalja községben 2002-ben több mint 1200 magyar élt. És a helybeli katolikus és református hívők nem tudnak összefogni az anyanyelvű oktatás megszervezése érdekében.

⁴ <http://www.kronika.ro/nd.php?name=Sh&what=1885>